

Slekt og Data
Forbundet for Norske Museumsvenner
Forbundet KYSTEN
Fortidsminneforeningen
HIFO – Den norske historiske forening
LMK – Landsforbundet av Motorhistoriske kjøretøyklubber
Landslaget for lokalhistorie
Arkivforbundet
Museumsbanerådet
Norges Husflidslag
Norges Metallsøkerforening
Norges Linforening

Norsk Folkedraktforum
Norsk Folkeminnelag
Norsk Forening for Fartøyvern
Norsk Heraldisk Forening
Norsk Fyrhistorisk Forening
Norsk Jernbaneklubb
Norsk Kulturarv
Norsk Skipsfartshistorisk Selskap
Norsk Slektshistorisk Forening
Norske Akevitters Venner
Rutebilhistorisk Forening
Landsforeningen for
Luftfartøyvern

Statsbudsjettet 2020 – Høringsnotat

Stortingets transport- og kommunikasjonskomite

Kap. 1360 post 74: Tilskudd til kystkultur

Kap. 1352 post 01: Jernbanedirektoratet - driftsutgifter

Norges kulturvernforbund er en paraplyorganisasjon for de frivillige kulturvernorganisasjonene. Vi takker for muligheten til å komme med innspill til denne budsjettthøringen.

Kulturvernforbundet har 24 landsdekkende medlemsorganisasjoner med rundt 2000 lokallag og 230 000 medlemmer totalt. Organisasjonene gjør en betydelig innsats med å ta vare på, formidle og videreføre kulturarven vår - helt i tråd med regjeringens overordnede politiske mål (ref. Kulturmeldingen – kulturens kraft (st.meld 8. 2018-19)).

Samferdselsdepartementet har et sektoransvar som myndighetsutøver for å sikre at hensynet til kulturminner og kulturmiljøer blir tatt vare på i sektorpolitikken, både når det gjelder myndighetsutøvelsen og bruken av relevante virkemidler. De såkalte «etatsmuseene», Jernbanemuseet, Vegmuseet Kystmuseene og det nyåpnede Norsk Kjøretøyhistorisk Museum på Lillehammer er godt ivaretatt, men vi undres over at de frivillige kulturvernorganisasjonene er nærmest usynlige på statsbudsjettet. Disse organisasjonene består av ca. 85 000 frivillige som jobber med å istandsette, bevare og formidle kulturarven knyttet til motorhistoriske kjøretøy, rutebiler, veteranfly, fyrstasjoner, båter og jernbane.

Kystverket har sektoransvar for fysiske kulturminner i sitt eie. Det betyr at fyrstasjoner må ivaretas som del av etatens ordinære eiendomsforvaltning. Dette vedlikeholdsarbeidet er i realiteten svært ofte et samarbeid mellom det offentlige og frivilligheten. De frivillige lagene er tilknyttet Norsk fyrhistorisk forening og sørger for å skape nytt liv i fyrstasjonene og tilgang for allmennheten. Ifølge våre beregninger bidrar hver krone som Kystverket bruker på vedlikeholdsarbeid til en merverdi på 10 kroner i frivillig arbeid. Å satse på frivilligheten er med andre ord svært lønnsomt og kostnadseffektivt.

- **Vi foreslår at post 74 økes til 15 millioner kr, slik at det kan opprettes en tilskuddsordning for driftsmidler til frivillige lag og organisasjoner med følgende kjerneområde: Et Offentlig-frivillig samarbeid om å ivareta, formidle og levendegjøre Kystverkets fysiske kulturminner.**

I året som har gått har regjeringen lagt frem både en kulturmelding og en frivillighetsmelding som skal gi en tydelig retning for politikken på disse områdene. Både Kulturmeldingen og Frivillighetsmeldingen understreker viktigheten av demokrati, deltakelse og inkludering hvor målet er å øke deltagelsen i frivillige organisasjoner og frivillig arbeid.

I Nasjonal Transportplan står det tydelig at «etatene skal tilrettelegge for alternative bruk av kulturminner i samarbeid med frivillige organisasjoner» (kap.11.5.2). Ivaretagelsen av de såkalte «bevegelige kulturminnene» blir i stor grad gjort av frivillige. Det er for eksempel et stort paradoks at Riksantikvaren kan

frede stasjonsbygningene, men ikke lokomotivene og de historiske jernbanevognene. Det eksisterer i dag ingen offentlige støtteordninger til bevaring av disse kulturminnene. Flere av de historiske togene, rutebussene og veteranflyene står i fare for å forsvinne dersom det ikke settes av mer penger til istandsetting og vedlikehold.

- **Vi foreslår at prosjektstøtten til frivillig virksomhet for bevaring av historiske jernbaneformål økes fra 1 til 5 millioner kr. Beløpet for slik prosjektstøtte er angitt i avsnittet om Norsk Jernbanemuseum under kapittel 1352 Jernbanedirektoratet, Post 01 Driftsutgifter. Den frivillige virksomheten innen museumsjernbaner og drift av historisk jernbanemateriell har et stort etterslep av ikke fullførte og ventende prosjekter.**

Tidligere i år signaliserte Bane Nor i brev form at «en omprioritering kan medføre at tilskudd til eiere eller forvaltere av jernbanekulturminner i privat eie kan opphøre helt eller delvis fra 2020». Dette vil være svært dramatisk for museumsjernbanene, som i stor grad driftes av frivillige. Denne bekymringen deles også av Riksantikvaren som har gitt et klart uttrykk for dette. Dersom disse tilskuddene endres eller forsvinner så MÅ de erstattes av andre tiltak som styrker kulturminneporteføljen til både Bane Nor og andre fagdirektorat under Samferdselsdepartementet

- **Vi foreslår at Samferdselsdepartementet setter av en øremerket post til søkbare prosjektmidler for istandsetting av bevegelige kulturminner, som forvaltes av Kulturminnefondet.**

Kulturminnefondet har allerede sagt seg villig til å fordele slike midler, men det fordres da at disse kommer fra Samferdselsdepartementet - I tråd med departementets sektoransvar for kulturminner. Dette vil bidra til å sikre utarbeidelse og oppfølging av verneplaner for disse områdene.

Det mangler en helhetlig politikk på kulturarvfeltet med tiltak som bygger opp under hverandre, både innad i og på tvers av departementene. Samferdselssektoren må også ha et bevisst forhold til hvordan man samarbeider med frivilligheten for å ivareta sitt sektoransvar knyttet til kulturminner. Og dette må synliggjøres i statsbudsjettet. Det gjør det dessverre ikke i dag.

Per Harald Grue
Styreleder
Norges kulturvernforbund

Toril Skjetne
Generalsekretær
Norges kulturvernforbund